

ΕΠΕΤΕΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

8 Μαΐου 2026

81 χρόνια από τη νίκη των ελευθέρων λαών κατά της φασιστικής βαρβαρότητας

Βασίλειος Α. Κωνσταντινόπουλος

Έξι ολόκληρα μαύρα χρόνια (1 Σεπτεμβρίου 1939 – 2 Σεπτεμβρίου 1945), 30 περίπου κράτη, χιλιάδες ισοπεδωμένες πόλεις και χωριά και 50 εκατομμύρια νεκροί είναι ο θλιβερός απολογισμός του αιματηρότατου Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, που στην ουσία συνέχισε τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εθνικιστική φρενίτιδα που εκμεταλλεύτηκε τα λάθη της συμμαχικής πολιτικής (μέτρα κατά της Γερμανίας), συνδυασμένη με το παγκόσμιο κραχ (1929), τη θεωρία του Lebensraum και της φυλετικής ανωτερότητας μέσα σ' ένα επιστημονικά οργανωμένο σύστημα εξόντωσης του εβραϊκού πληθυσμού (Endlösung) οδήγησαν σε εγκληματικές πράξεις πρωτοφανείς στην ιστορία της ανθρωπότητας (Στρατόπεδα συγκέντρωσης, κρεματόρια).

Στο μεσοπόλεμο διάστημα (1918-1939) αδυνατώντας οι δημοκρατίες στην Ευρώπη να δώσουν ικανοποιητική λύση στις ανάγκες των πολιτών έστρεψαν ευρύτατες λαϊκές μάζες στην ανερχόμενη φασιστική θεώρηση με μια συνθηματολογία που διακήρυττε μια νέα τάξη πραγμάτων, έχοντας επίκεντρο την εθνική αναγέννηση. Αποτελεί, δυστυχώς, γεγονός ότι δεν αντιλήφθηκαν οι δημοκρατίες τον κίνδυνο που εγκυμονούσαν οι νέες εθνοκεντρικές θεωρίες, ενώ ταυτόχρονα απεχθάνονταν κάθε δημοκρατική εκδήλωση υπό τον φόβο του κουμμουνιστικού κινδύνου. Υπό το πρίσμα αυτό εγκατέλειψαν τη δημοκρατική Ισπανία, όπου οι φασιστικές δυνάμεις (Χίτλερ, Μουσολίνι), ενισχύοντας τον εθνικιστή Φράνκο, πραγματοποιούσαν μια πρόβα τζενεράλε των νέων πολεμικών τεχνικών (Blitzkrieg, carpet-bombing) που αμέσως μετά εφάρμοσαν με επιτυχία στην Ευρώπη. Η Γκουέρνικα ήταν το θλιβερό θύμα της νέας αυτής βομβαρδιστικής τακτικής, που συνέβη κάτω από την απαθή στάση των δημοκρατικών ευρωπαϊκών δυνάμεων.

Η πολιτική του κατευνασμού, που υπηρετείτο στην Αγγλία και Γαλλία από τους πρωθυπουργούς Τσάπερλαιν και Νταλαντιέ, ενθάρρυνε τον Χίτλερ, ο οποίος, προβαλλόμενος ως Μεσσίας, εφάρμοζε ανενόχλητος τα σχέδιά του (πβ. τα διαδοχικά πραξικοπήματα στη Ρηνανία το 1936, την Αυστρία το 1938 και την Τσεχοσλοβακία το 1939). Όταν οι Ευρωπαίοι αφυπνίστηκαν, ο πόλεμος είχε ξεσπάσει. Μέσα σε 15 μέρες (1 έως 15 Ιουνίου 1940) ολόκληρη η Δύση είχε κατακτηθεί με βάση το νέο στρατηγικό δόγμα του «κεραυνοβόλου πολέμου», το οποίο αχρήστευσε τις γραμμικές άμυνες (Γραμμή Μαζινό, φρούριο Εμπέν – Εμαέλ), κατάλοιπα της παρωχημένης αμυντικής αντίληψης του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η παρέμβαση του Τσώρτσιλ και η συνεννόηση με τον Στάλιν, μετά την εκδήλωση της Γερμανικής επίθεσης (22 Ιουνίου 1941) και τον Ρούσβελτ, μετά την επίθεση των Ιαπώνων στο Περγλ-Χάρμπορ (7 Δεκεμβρίου 1941), οδήγησαν στη δημιουργία μιας γιγαντιαίας δύναμης που θα έβαζε τέλος στα χιτλερικά οράματα, ιδίως με την ήττα του Ρόμμελ στη Βόρεια Αφρική και την απόβαση στη Νορμανδία (5 Ιουνίου 1944). Αποφασιστικός ήταν βέβαια

ο Μεγάλος Πατριωτικός Πόλεμος του Στάλιν που με μεθοδικότητα και πείσμα συνέτριψε την Γερμανική υπεροψία, ιδίως στο Στάλινγκραντ (Ιανουάριος 1943), ανοίγοντας τον δρόμο για την τελική νίκη των Συμμάχων.

Η μικρή Ελλάδα, παρά το παρωχημένο δόγμα της γραμμικής άμυνας και ελλείψεις σε σύγχρονο πολεμικό υλικό (άρματα μάχης, αντιαρματικά, αντιαεροπορικά κ.τ.λ.), κατανίκησε την Ιταλία και αντέταξε ισχυρή αντίσταση στη χιτλερική δύναμη εισβολής (12η Στρατιά υπό τον Λιστ) δίνοντας ένα φωτεινό παράδειγμα ευψυχίας, τόλμης και αποφασιστικότητας στην καταπτοημένη Ευρώπη.

Σημαντική ήταν η συνεισφορά της χώρας μας στην αντίσταση κατά των γερμανικών δυνάμεων κατοχής στο πλαίσιο του συμμαχικού σχεδίου ANIMALS, το οποίο επέφερε εκατόμβες θυμάτων στον ελληνικό πληθυσμό και καταστροφές των χωριών και της υπαίθρου. Οι πολεμικές επανορθώσεις για τις καταστροφές αυτές είναι ακόμη αίτημα της χώρας μας. Πρέπει επίσης να υπογραμμισθεί η κορυφαία αντιστασιακή στιγμή της υποστολής της σβάστικας από τον ιερό βράχο της Ακρόπολης από δύο φοιτητές, τον Μανόλη Γλέζο και τον Λάκη Σάντα (30 Μαΐου 1941). Αξιοσημείωτη εξάλλου είναι η γενναιότητα του κρητικού λαού, που με τη στάση του στη Μάχη της Κρήτης (20-30 Μαΐου 1941) εξουδετέρωσε το νέο στρατηγικό όπλο του Χίτλερ, τους αλεξιπτωτιστές.

Το τέλος του πολέμου, που στιγματίστηκε από τις ατομικές βόμβες στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι (6 και 9 Αυγούστου 1945), συνοδεύτηκε από τον σχηματισμό δύο στρατιωτικών συνασπισμών (NATO-Σύμφωνο Βαρσοβίας), που οδήγησαν στον Ψυχρό Πόλεμο. Ο ΟΗΕ και η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελούν θετικά απότοκα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, χωρίς ωστόσο να αποδειχθούν ικανά να περιορίσουν τις περιφερειακές συγκρούσεις και την αλαζονική επίδειξη ισχύος για επιβολή και παγίωση του δικαίου του ισχυροτέρου (βλ. κατοχή Κύπρου, casus belli κ.τ.λ.).